

1. gyakorlat – Strukturális modellezés – Megoldások

Figyelem: Jelen anyag belső használatra készült megoldási útmutató, melyet a ZH felkészülés segítése érdekében publikáltunk. A feladatok részletesebb megoldása magyarázattal gyakorlaton hangzott el.

Specifikáció

Webes galériát fejlesztünk, ahol a művészek publikálhatják a saját készítésű képeiket, amelyek grafikák, festmények, művészi fényképek egyaránt lehetnek. A következőket tudjuk:

- Pictor Panna publikálta galériánkban a “Tavaszi bérc” és a “Hordár” című festményeket, valamint a ő töltötte fel “Csüggedt harcos” című rajzot.
- Fotós Feri lőtte a “Hólepte Hortobágy” és a “Vadászó ölyv” című természetfotókat.
- Gyűjtő Gyöngyi egy “Természet” című gyűjteményt hozott létre, amely a “Tavaszi bérc”, “Vadászó ölyv” és “Hólepte Hortobágy” képeket listázza; ezen felül egy “Mégfáradtak” című gyűjteménybe tette a “Csüggedt harcos” és a “Hordár” című képeket; végül a “Kedvenceim” című gyűjteménybe foglalta az előbb említett két másik gyűjteményt.
- Látogató Laci a “Kedvenceim” című gyűjteményre iratkozott fel.
- Néző Nóra nagyon szereti Pictor Panna képeit, ezért követi a munkásságát. Ezen felül feliratkozott a “Természet” című gyűjteményre is.

A képek jellemzői a következők:

Kép címe	Dátum	Kategória	Rajztechnika	Fényképezőgép	Fókusz táv
Tavaszi bérc	2010-08-13	Kézi grafika	Olajfestmény	Canon EOS 5D	300 mm
Vadászó ölyv	2014-11-02	Fotográfia			
Hordár	2013-06-01	Kézi grafika	Vízfesték	Nikon D800	10 mm
Hólepte Hortobágy	2015-01-25	Fotográfia			
Csüggedt harcos	2012-05-02	Kézi grafika	Wacom tablet		

Mivel a webes felületen mindez az információ elérhető, ezért valamilyen módon nyilván kell tartanunk.

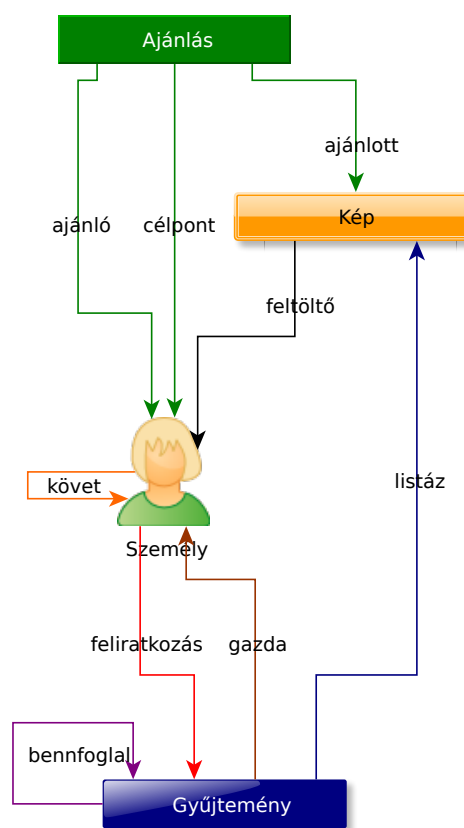
1. Típusok modellezése

- Milyen alapvető elem- és kapcsolattípusokat sugallnak a szöveges felsorolással megadott viszonyok? (Típushierarchiát még ne építsünk!) Ábrázoljuk típusgráffal! Ügyeljünk arra, hogy azonos fogalmakat egyféle megnevezéssel illessünk!
- A fenti táblázat alapján milyen típusokba sorolhatóak a képek a rajtuk értelmezhető jellemzők köre szerint?
- Milyen típushierarchiára következtethetünk az előző két részfeladat válaszaiból?
- A felhasználók a különböző kapcsolataik alapján besorolhatóak-e altípusokba?

Megoldás

- Észrevehetjük, hogy “listáz” címkéjű él mindig gyűjteményt jelentő csomópontból megy képet jelentő csomópontba – lehet, hogy pont két csomóponttípust és egy éltípust fogtunk! A csomóponttípusok és éltípusok megválasztása elég egyértelmű, de persze az élek elnevezése, irányítása egyedi is lehet; például kép – feltöltő → személy él helyett lehet személy – publikál → kép él, akár összevissza is. Érdemes időt szentelni arra, hogy “lőtte” és “publikálta” élek helyett konzisztensen egyféle nevezéktant használjunk. A fordított probléma is előjöhethet – pl. fogalmilag nem ugyanaz a “tartalmazás” viszony van gyűjtemény és gyűjtemény, ill. gyűjtemény és kép között. Egy lehetséges megoldás: 4. ábra.

- b. Észrevehetjük, hogy a jellemzők egy köre (“Rajztechnika”) csak a képek egy részén, míg más jellemzők (“Fényképezőgép”, “Fókuszta”v”) csak a többi képen értelmezettek. A két csoportot épp a “Kategória” jellemző értéke alapján különíthetjük el. Vegyük észre, hogy egy képet alapvetően az jellemző, hogy milyen módon készült és ez nem fog később megváltozni. Ez tehát két típusnak tekinthető.
- c. A gráfmodell alapján volt egy “Kép” típusunk, és bizonyos jellemzők ill. gráfélek minden Képre értelmesek. Ugyanakkor a tulajdonságmodell alapján megkülönböztettünk “Fotográfia” és “Kézi grafika” típusokat. Összességében tehát ez utóbbi két típus a “Kép” altípusának tekinthető.
- d. Kézenfekvőnek tűnhet, hogy megkülönböztessük a művész (képfeltöltő) felhasználókat a gyűjtőtől (akik csak követnek, feliratkoznak, stb.). Ez azonban nem jó típusbesorolás, mivel az idő folyamán változhat (pl. Látogató Laci is feltölthet képet, és akkor átkerülne más típusba). Általában a *típus* szót (szemben pl. a *fogalom* szóval) csak olyan kategorizálásnál használjuk, amikor egy elem besorolása nem változik az időben, ezért nem javasolt típusrendszert alapozni arra, ki művész és ki látogató.

1. ábra. Típusgráf megoldás

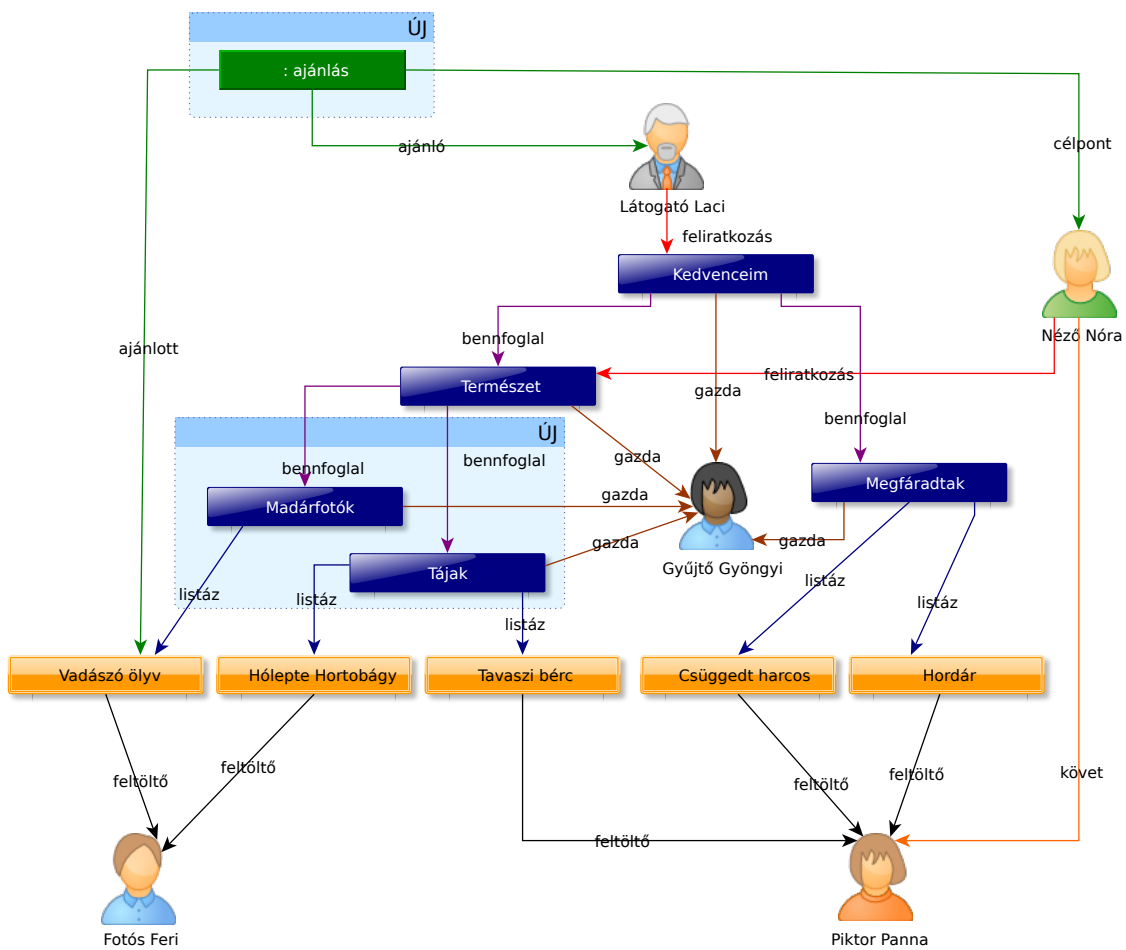
2. Gráf alapú struktúramodellezés

- Alkossunk gráfmodellt a szöveges felsorolással megadott viszonyok alapján!
- Látogató Laci Néző Nóra figyelmébe ajánlotta a “Vadászó ölyv” című képet. Egészítsük ki a gráfot ezzel a tudással!
- Milyen művelettel kaphatunk egy egyszerűsített nézetet, amelyik csak a gyűjtemények bennfoglalási rendjét mutatja?
- Milyen jellegű lesz ez a gráf? Állíthatnánk-e többet róla, ha lenne egy olyan szabály, hogy egy gyűjteményt egyszerre legfeljebb egyetlen másik gyűjtemény foglalhat magába?
- Ábrázoljuk az így kapott nézetet más módon, a bennfoglalási viszonyok implicit kifejezésével!

- f. Bontsuk szét a “Természet” gyűjteményt két külön bennfoglalt gyűjteményre (“Madráfotók” és “Tájak”, értelemszerű tartalommal), amelyek szintén Gyűjtő Gyöngyi kezelésében vannak! Ellenőrizzük a felbontás helyességét!
- g. Egy kép mindazon gyűjteményekben megjelenik, amelyekben közvetlenül listázták. Ezen felül azon gyűjteményekben is megjelenik a kép, amelyek magukba foglalnak egy olyan másik gyűjteményt, amelyben megjelenik a kép. Mely gyűjteményekben jelenik meg a “Tavaszi bérc” című kép? Hogyan fogalmazható meg gráfelméleti megközelítéssel, hogy mely képek jelennek meg egy gyűjteményben?

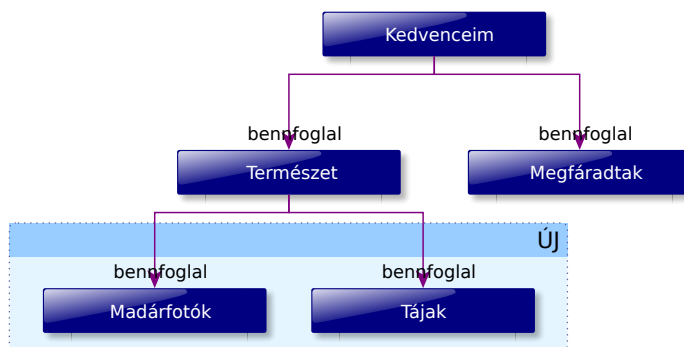
Megoldás

- a. Itt egyszerűen gráfot kell építeni a szöveges leírás alapján. Egy lehetséges teljes megoldást (késsőbbi feladatokra utaló kiegészítésekkel) mutat a(z) 2. ábra.

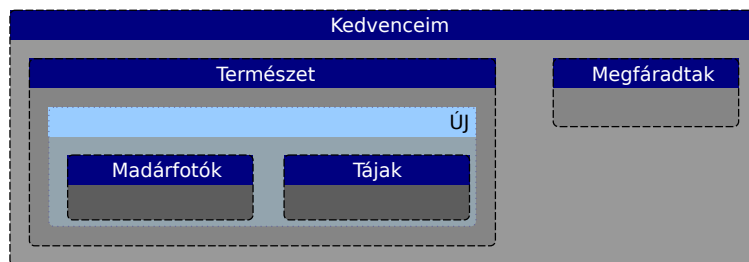
2. ábra. Gráfmodell megoldás (kiegészítésekkel)

- b. Ez egy többes (ternáris) viszony. Ha nem hipergráffal dolgozunk, akkor a hiperél helyére élt-ranszformációval érdemes egy csomópontot bevezetni (pl. “ajánlás”), és ezt egyszerű éllel bekötni a hiperél három lábához. Ld. a(z) 3. ábrán alkalmazott megoldást.

3. ábra. Szűrt gráf implicit bennfoglalási viszonyokkal, megoldás (kiegészítésekkel)

- c. Élcímkére szűrjük a részgráfot.
- d. A feltételezés mellett a bennfoglalási rend egy hierarchia jellegű fagráf lesz, ld. 4. ábra. A feltételezés nélkül azonban ezt nem mondhatjuk, nem feltétlenül fa, mivel kör lehet benne (ld. [gyémánt probléma](#)). De ez a kör biztos nem irányított kör (hiszen a körkörös bennfoglalás értelmetlen), erre is van fogalmunk: DAG, azaz directed acyclic graph ([irányított körmentes gráf](#)).

4. ábra. Szűrt gráf explicit bennfoglalási viszonyokkal, megoldás (kiegészítésekkel)

- e. Implicit megjeleníthető a bennfoglalási viszony többféleképpen, pl. egyszerű betagolt egymás alá helyezéssel. Talán a legszemléletesebb a 4. ábrán alkalmazott bennfoglaló ábrázolás.
- f. Ez egy strukturális dekompozíció. Nyilván a “Vadászó ölyv” kerülne a madaras algyűjteménybe, a másik két kép a másikba. A módosítás eredménye az 2, 3, 4. ábrákon egyaránt fel van tüntetve. A dekompozíció helyes, ha az eredeti gyűjtemény minden képe bekerült valamelyik új gyűjteménybe.
- g. A “Tavaszi bérc” képet közvetlenül listázza a “Tájak” (eredetileg a “Természet”) gyűjtemény, ezért abban meg fog jelenni. Ezen felül megjelenik a “Tájak” gyűjteményt bennfoglaló “Természet” gyűjteményben, végül az azt tartalmazó “Kedvenceim”-ben. Azon gyűjteményekben látszik egy kép, amelyekből a kép elérhető olyan gráfútvonallal, amely 0 vagy több “bennfoglal” címkéjű él után egy “listáz” élben végződik. Másként: ha a “bennfoglal” címkéjű él tranzitív lezártjával és egy további “listáz” éllel elérhető.

3. Tulajdonságmodellezés

- a. A táblázatosan jelzett tulajdonságokon felül a megtekintések számát is nyilvántartjuk. Bővítsd ki vele a fenti táblázatot!

- b. A webes galériánkban elérhető egy eseménynapló nézet, ahol csak a képek címei és feltöltési dátumai láthatóak. Milyen művelettel kapható meg az ehhez a nézethez szükséges információ?
- c. A történeti visszatekintő funkció lehetővé teszi, hogy egy adott év vagy időszak képeit szeretnénk csak látni. Milyen művelettel kapható meg az ehhez a nézethez szükséges információ?

Megoldás

- a. Ehhez vegyük fel egy új “megtekintések száma” oszlopot.
- b. Ez egy vetítés művelet, amely az első két oszlopot tartja meg.
- c. Ez egy szűrés művelet, amely csak azokat a sorokat tartja meg, amelyekben a “Dátum” jellemző értéke egy adott tartományba esik.

4. Megvalósítás adatbázisban

Tervezz olyan adatbázisstruktúrát, amely a webes galéria információinak tárolására alkalmas!

Megoldás

Kezdjük ezzel a résszel:

- `Kep(id, cim, datum, ..., fokusztav)`
- `Szemely(id, nev, ...)`

Ezek gyakorlatilag táblázatfejlécek, pár sort ki is tölthetünk a táblázatból (a képek esetén ez a feladatsorban majdnem adott).

Hogyan tároljuk a feltöltő éltípust? Általános megoldás egy külön kapcsolótáblában:

- `feltolto(kep_id, személy_id)`

Speciális esetként most elintézhető egyszerűbben: mivel a képhez csak egy feltöltő tartozhat, a `Kep` táblába felvehetünk egy `feltolto_szemely_id` oszlopot. Ilyenkor a kapcsolótáblát a *vetítés* tanult műveletével bármikor visszacapjuk, ezért nincs információvesztés ezzel az összevonással (AdatB-n erről még sokat tanulnak!).

A többi csomópont és éltípus kezelése ehhez hasonló. Pár érdekes pont maradt még.

Mivel az ajánlás fiktív csomópont, nem szükséges hozzá `id`, a három éle egyértelműen meghatározza:

- `ajanlas(ajanlo_szemely_id, ajanlott_kep_id, celpont_szemely_id)`

A Kép kétféle altípusa többféleképpen is reprezentálható – vagy egy táblában, helyenként kitöltetlen cellákkal, ahogy most csináljuk. De felvázolhatunk más lehetőséget, pl. szét is lehet csapni altáblákba, csak a közös attribútumokat meghagyva a közös táblánál:

- `Kep(id, cim, datum, kategoria)`
- `KeziGrafika(kep_id, rajztechnika)`
- `Fotografia(kep_id, fenykepezogep, fokusztav)`

5. Kiegészítő feladat: megvalósítás programmal

- a. Készíts olyan adatstruktúrát kedvenc programozási nyelvedben, amely egy ilyen webes galéria tartalmának reprezentálására szolgál! (Maguk a képfájlok most nem érdekesek.)
- b. Egészítsd ki olyan eljárással (metódussal) a programot, amely képes egy gyűjteményben látható képeket felsorolni!

Megoldás

Kiindulási ötlet: készítsünk egy C struktúrát a Kép jellemzőivel, meg egy hivatkozással a feltöltő Személy rekordjára:

```
typedef struct {
    char* cim;
    time_t datum;
    //...
    Szemely* feltolto;
} Kep;
```